

Чађ прошлости

Одломак из књиге прича „Повратак у Перуђу”, Ото Хорват, Академска књига, 2016

[...]

Ернест јој каже да му је и сада пред очима топла жута боја станичне зграде како сам му је описао када сам је први пут угледао. Мирис машинског уља мешао се с мирисима путника, али вечерња свежина која је скоро неприметно почела прожимати ваздух била је у отвореном дослуху с боровима и чемпресима. И, видиш, то ми је било ново када сам је прочитао, присећао се моје реченице у телефонском разговору, јер ја сам познавао до тада само мирисе малих железничких станица у равници, где се мирис цигарета, зноја путника и земље мешао с мирисом топола или липа, уз обавезан *финал тоуицх* мушкатли. Познавао је добро мале равничарске железничке станице Паноније, на којима воз ретко стаје, а још ређе неко сиђе с воза, каже јој Ернест о мени. Једини младалачки циљ, жеља за којом невин је изгарао, била му је да путује. А путовања возовима и шинобусима била су спора и значајнија. Он, тако тада Ернест о мени, не памти ништа с тих својих авантуристичких путовања, јер му се једноставно никада није десило нешто што би се могло окарактерисати као авантура. Кретао је с неком носталгијом и враћао се с још тежом у свом ранцу.

Али зар домом не називамо најчешће нешто што никада нећемо поседовати? Где никада нећемо стићи? Где нећемо остати? Понавља ми Ернест питања из једног од мојих писама, и ја ћутим. Гледам своје ципеле, изукрштане уврнуте пертле. Не волим када ми се уврћу пертле на ципелама које волим, а ја волим све своје ципеле. Не знам како да завршим разговор с њим. Досађује ми. Слушаница у руци ми постаје тешка.

Била је ноћ, наставио је Ернест моју причу Вери која је заспала. Када је сишао с воза с погледом упеним у жуту зграду, осетио је да мора неком, било коме, рећи: „Ево ме. Вратио сам се!” мада никада пре тога није ни боравио, нити био на пропутовању кроз Перуђу. Али никога није било на станици. Станично осветљење било је слабо, неонке су чкиљиле. Путник који често стиже на ову железничку станицу и одлази с ње вероватно томе не би придао никакав значај, не би читао у томе ништа друго до немарност станичног особља, али њему се осветљење чинило сасвим свечаним, сасвим прикладним

за његов први повратак, први долазак у Перуђу. Журно је пролазио кроз станичну зграду и није се обзирао ни лево ни десно. Мисао да нема времена за разгледање јер мора да стигне на факултет, иако је ноћ била поодмакла, у потпуности је била овладала њиме, прича Ернест. Терала га је као родитељ шибом од багрема. Послушно је журио с тешким ранцем на леђима кроз велики хол. Надао се, сасвим неоправдано и ван сваке логике, да ће студентска служба бити још отворена и да ће моћи преко ње да нађе некакав смештај за ту ноћ, па дакле и за после. Улице којима је пролазио биле су полумрачне и изумрле. Интензиван осећај, који је загосподарио њиме у тренутку када је сишао с воза, да је „овде већ био”, није га напуштао. Поготово што је, немајући никога да пита, јер никога није видео на улицама чак ни издалека, морао да слуша некакав свој унутрашњи глас који му је говорио *крени овде лево, скрени овде десно, иди право, стани.* Нигде није било ниједног осветљеног прозора и скоро су све зграде личиле на рушевине. Паркирана кола уз плочник покривао је дебели слој прашине, као кала падне први снег. Стигао је задихан и на крају снага испред зграде универзитета која је такође била у потпуном мраку. Улазна врата су била закључана и нигде није било звона за портира. Студентска служба била је затворена. Руксак му се урезивао у рамена па га је спустио на камени плочник који се белео и скоро га заслепљивао. Запалио је цигарету како би луцидније и ефикасније размислио шта да ради. После два-три минута згазио је пикапац а да није ништа смислио. Решио је да се врати на железничку станицу, одакле је и кренуо, присећао се Ернест. Станица је била празна и његови кораци одзвањали су као удаљени бубњевци. Одавно је прошла поноћ и на средини чекаонице стајао је осветљени џубокс. Пришао му је и притиснуо 7Б, па 14Д. Након тога није имао више ситниша. Тешину ниједном није запарао пролазак ноћних, тешких и дугих теретних возова. Он је лежао на клупи очију уперених према стропу који је био осликан. Није могао да га се нагледа. Мислим да те ноћи он сања

и овај сан. Седи сам у купеу воза који граби кроз рано јутро. С обе стране воза лежи непрегледно зелено море младог кукуруза. Нема никаквог пртљага, и то га чини задовољним, мада му изазива и сумњу да нешто није у реду. Упркос томе, размишља да је одувек желео да путује тако, скоро као нико и ништа. Толико га обузме радост због тог коначног испуњења давнашње жеље да не зна шта ће са собом. Устане, па седне. Погледа кроз прозор у зелено море, погледа своје лице у огледалу изнад седишта, па седне. На крају се изује и подигне ноге на седиште преко пута. Одмах затим се осети нелагодно, као да је урадио нешто забрањено, па их спусти на под. Затим се сети да се изуо и да може држати ноге на седишту, па их поново подигне на празно место. Разгледа црно-беле фотографије градова у жутим, искрзаним металним рамовима. Није му јасно како и по ком се редоследу смењују пред његовим очима: Опатија, Бостон, Дебрецин, Москва... Покушава да одгонетне некако значење скривено само за њега у том редоследу. У том тренутку присећа се да је заборавио пасош, не сећа се где, али зна да га је заборавио, а воз се приближава граници. Он излеће на ходник у чарапама и трчи по прљавом поду низ празне купее. Након што их је оставио иза себе, седам или осам, трчећи се врати у свој и у паници повлачи кочницу. Ништа се не дешава. Назува ципеле које као да нису његове и трчи до ближних врата вагона. Закључана су, баш као и друга, трећа, четврта. Осети да воз убрзава према граници па баца ужаснут поглед кроз прозор. И заиста, воз сада већ лети према граници, а он је без пасоша. Ернест јој каже да те ноћи сањам и друге снове. И наставља причу о главном холу железничке станице где проводим ноћ спавајући на клупи, будући се с временом на време, питајући се где сам, да бих у следећем тренутку поново пао у сан као у заборављени календоскоп. Посматрао сам осликани строп, слике које су ми се необјашњивим редоследом одвијале пред очима, и знао бих за неку да је чар будућности, а неку бих препознао као чађ прошлости.

[...]

Фото Миљан Вулетич

Ото Хорват је рођен 1967. године у Новом Саду. Осим у родном граду студирао је у Ерлангену и Берлину, живи и ради у Фиренци. Објавио је књиге поезије *Где несијаје шума* (1987, „Бранкова награда”), *Горки листови* (1990), *Зирушавање* (1990), *Фотиграфије* (1996), *Дозвола за боравак* (2002), *Пушоваћи у Олмо* (2008), *Изабране & нове јесме* (2009) и роман *Сабо је сјао* (2014), који је уврштен у најужи избор за „Нинovu” награду.

Избушен израз

„Као Целанови љубавници” је књига од дванаест кратких прича које анализирају ситуације, тренутке, осећања, збуњеност, напетост, запитаност, промене, сећања и животе – укратко, све оно што чини савремени тренутак онаквим какав јесте и даје одговоре на питања данашњег човека. Ове приче се наслањају на богату традицију европске књижев-

ности, од Бенхарда до Целана, али садрже и посебну стилску јединственост, избушен израз, интригантност и емотивност који су одликовали ранија пишева дела, било да је у питању роман, било поезија. Његови јунаци су сами себи антиподи – истовремено тужни и радосни, безбрижни и забринут, гладни и сити, опчињени и ужаснути, те заљубљени и посвађани, попут љубавника из насловне приче – и због њих ова проза израста у нешто више од уобичајених кратких прича које се често јављају на нашој савременој сцени: то је запис једног времена и простора којима се аутор и читаоци заједно крећу.